

การส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส
ในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง*

COMPETENCY PROMOTION FOR THE WORK PERFORMANCE OF ABBOTS
AT MUANG ANG THONG DISTRICT, ANG THONG PROVINCE

พระเกษมณรงค์ จารุธรรมโม, พระครูสังฆวิริยกิจ (ระพิน พุทธิสารโ),
พระอุดมสิทธิธนายก (กำพล คุณงกโร)

Phra Kennarong Charudhammo, Phrakhrusangkhwiriyakit (Raphin Buddhisarō),
Phraudomsitthinayok (Kumphol Kunungkaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: gannarong.2025@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการและหลักอิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส 3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส เป็นกรณีศึกษาแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ที่สังกัดในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 165 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 8 รูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารจัดการในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า หลักบริหารจัดการ อย่างน้อย 1 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และความสัมพันธ์ระหว่างหลัก

อิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครอง
ในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า หลักอิทธิบาท 4 อย่างน้อย 1 ด้าน
มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองใน
อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. แนวทางการส่งเสริม
สมรรถนะของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง ได้แก่ การใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
และฝึกอบรมเสริมทักษะบริหาร การพัฒนาวิสัยทัศน์และผู้นำ การเสริมสร้างสมาธิและการ
วางแผนอย่างรอบคอบ รวมถึงการฝึกคิดวิเคราะห์และส่งเสริมความรับผิดชอบเพื่อสร้าง
ความร่วมมือและความไว้วางใจในชุมชน

คำสำคัญ: การส่งเสริมสมรรถนะ; การปฏิบัติงาน; เจ้าอาวาส

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To Study the level of performance in promoting the operational competencies of abbots in Mueang Ang Thong District, Ang Thong Province. 2. To examine the relationship between management principles and Iddhipada 4 with the promotion of operational competencies of abbots, and 3. To propose guidelines for enhancing the operational competencies of abbots, conducted by the mixed-methods using both questionnaire and in-depth-interview. The sample group consisted of 165 monks in Mueang Ang Thong District, and key informants were 8 monastic administrators in Ang Thong Province. The statistical methods used included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. Data from in-depth-interview were analyzed by descriptive interpretation.

The findings were as follows: 1. The level of performance according to management principles in promoting the operational competencies of abbots, by overall, was high, and the overall operational competency of abbots was also at high level. 2. The relationship between management principles and the promotion of operational competencies showed that at least one management principle had a positive relationship with promoting the operational competencies of abbots, thus accepting the set hypothesis. Similarly, Iddhipada 4 principle also had a positive relationship with the promotion of operational competencies, accepting the set hypothesis. 3. The

guidelines for promoting the competencies of abbots included activities for knowledge exchange, training to enhance management skills, developing discipline and leadership, strengthening concentration, careful planning, analytical thinking, and fostering responsibility to build cooperation and trust within the community.

Keywords: Competency Development; Work Performance; Abbot

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างมากเพราะถ้ามีระบบการบริหารที่ดีนั้น พระพุทธศาสนาก็จะเจริญงอกงามมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดที่ดีซึ่งอยู่กับการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้ที่มีความสามารถบริหารงานระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์นั้น ปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาเป็นเกณฑ์ในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ คือด้านปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ตลอดจนถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการในการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจรรยาพระสังฆาธิการ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

เจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการ ซึ่งมีหน้าที่บริหารวัด ดำเนินงานให้พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดตลอดจนอาคารสถานที่ภายในบริเวณวัดเป็นไปเพื่อความเจริญของพระพุทธศาสนาและความผาสุกของประชาชน (พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน), 2548) โดยอย่างน้อยจักต้องให้สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนาโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญมากของโลกปัจจุบันนี้เมื่อรูปแบบต่าง ๆ เปลี่ยนไปองค์กรต่าง ๆ ก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ดีหากไม่ยอมให้มีการปรับเปลี่ยนก็จะมีปัญหามาก พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงทั้งในอนาคตหลักสูตรอบรมพระสังฆาธิการ จะมีเพิ่มเรื่องการบริหารจัดการโดยเฉพาะการเป็นที่พึงของประชาชน

ภาระหน้าที่ต่อสังคม ต่อชุมชน และความรู้รอบตัว สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นภาวะของความเป็นผู้นำ คือเป็นศิลปะหรือความสามารถของบุคคลคนหนึ่งที่จะใช้หัวใจหรือใช้เป็นแนวทางในการแสดงออกถึงการบารมีหรือมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันกับตน ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ จนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จ

ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินการนั้นจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้เจ้าอาวาสเพื่อทำหน้าที่ปกครองวัด ซึ่งวัดโดยมากจะอยู่กระจัดกระจายไปตามชนบท ชุมชน หมู่บ้านการดูแลของคณะสงฆ์จึงต้องพึ่งพาเจ้าอาวาสเป็นอย่างมากในการที่จะเข้าถึงและเผยแผ่หลักธรรมคำสอน เพราะเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ เมื่อวัดต่าง ๆ อยู่ตามชนบท บางครั้งทำให้เกิดการศึกษาไม่ทั่วถึง การกระจายงบประมาณช่วยเหลือทำได้น้อยเป็นต้น แต่ละวัดจึงต้องพึ่งพาความสามารถของเจ้าอาวาสที่มีภาวะความเป็นผู้นำในวัดนั้นเป็นสำคัญ พระสงฆ์จึงต้องเป็นผู้นำที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาวัดหรือเป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักการจัดกิจกรรมทางศาสนา เป็นเครื่องดึงดูดคนเข้าวัดและใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องขัดเกลา พัฒนายกระดับจิตใจของเด็ก เยาวชน และประชาชนรอบวัดให้มีความนับถือต่อพระพุทธศาสนา

จากการสังเกตของผู้วิจัยซึ่งสังกัดอยู่ในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่าการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส มีปัญหาในเรื่องของการขาดความร่วมมือจากพระภิกษุในวัด ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ นอกจากนี้ ยังอาจเกิดปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัด เช่น งบประมาณ และบุคลากรไม่เพียงพอซึ่งทำให้ไม่สามารถพัฒนาวัดหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง การขาดการสื่อสารที่ชัดเจนกับชุมชนอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและขาดความร่วมมือจากญาติโยม อีกทั้งความเครียดจากภาระงานที่มากอาจทำให้เจ้าอาวาสขาดการดูแลสุขภาพจิตและร่างกาย ส่งผลต่อการทำงานในระยะยาว ปัญหาเหล่านี้ทำให้การพัฒนาวัดและการบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน

จากปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง และความสัมพันธ์กับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการและหลักอิทธิบาท 4 กับ การส่งเสริมสมรรถนะเพื่อปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 279 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง, 2567)

2.2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสูตรของ Yamane (1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 165 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 รูป แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะปกครอง จำนวน 4 รูป 2. พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 และ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับ การส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ซึ่งดำเนินการขั้นตอน จากกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 165 ชุด แล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน และทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่จัดเก็บคืนมาทั้ง 165 ชุด

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน โดยทำการบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเทป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม โดยใช้ตารางแสดงร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐานนั้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในส่วนของการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักบริหารจัดการและหลักอิทธิบาท 4 กับสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทองว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) เป็นค่าวัดความสัมพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

ผลการวิจัย

1. พบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารจัดการในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.28) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดด้าน ได้แก่ ด้านเงิน (Money) งบประมาณในการบริหารงาน ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.45) รองลงมาคือ ด้านการจัดการ (Management) การบริหารงาน ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.53) ด้านคน (Man) การบริหารบุคลากร ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.56) และด้านวัตถุ (Materials) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.49) ตามลำดับ

ระดับการปฏิบัติงานตามอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.58) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.52) ด้านวิมังสา (การไตร่ตรอง) ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.26) ด้านวิริยะ (ความเพียร) ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.52) และด้านจิตตะ (ความคิด) ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.41) ตามลำดับ

ระดับสมรรถนะเพื่อปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.29) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.53) รองลงมาคือ ด้านการตระหนักรับรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.49) ด้านการบริหารตนเอง ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.52) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.58) ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.51) และด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.57) ตามลำดับ

2. พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า หลักการบริหารจัดการด้านคน (Man) การบริหารบุคลากร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ อยู่ในระดับน้อย ($r=0.278$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หลักการบริหารจัดการด้านวัสดุ (Materials) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการบริหารตนเอง อยู่ในระดับน้อยมาก ($r=0.172$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และหลักการบริหารจัดการด้านการจัดการ (Management) การบริหารงาน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการบริหารตนเอง ($r=-0.156$) อยู่ในระดับน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1 หลักการบริหารจัดการ อย่างน้อย 1 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอ

เมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=0.178$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ (ความคิด) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=-0.202$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และหลักอิทธิบาท 4 ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับต่ำ ($r=0.235$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=0.187$) และด้านการบริหารตนเอง อยู่ในระดับต่ำมาก ($r=0.183$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 หลักอิทธิบาท 4 อย่างน้อย 1 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในเขตปกครองในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง สามารถดำเนินการได้หลายด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานดังนี้

2.3.1 การสื่อสาร สร้างช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีออนไลน์และการประชุม รวมถึงการฝึกอบรมทักษะการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนและกระตุ้นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในวัดและชุมชน

2.3.2 การวางแผนและการบริหารจัดการ ตั้งเป้าหมายระยะยาวที่ชัดเจน พร้อมการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการกระจายอำนาจ เพื่อเพิ่มความรับผิดชอบในองค์กร รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและประเมินผล

2.3.3 การทำงานเป็นทีม สร้างความเข้าใจร่วมกันในเป้าหมายและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทีม โดยการมอบหมายงานตามความสามารถและเสริมแรงจูงใจ รวมถึงการประเมินผลและการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการร่วม

2.3.4 การปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ วางแผนที่มีทิศทางชัดเจนและการบริหารทรัพยากรทั้งเงินทุนและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและพัฒนาผู้นำในวัดเพื่อเสริมสมรรถนะในการทำงานเชิงกลยุทธ์

2.3.5 การตระหนักรับรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ ปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ธรรมะ รวมถึงการพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารวัดและเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อให้เจ้าอาวาสสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์

2.3.6 การบริหารตนเอง ฝึกการจัดการเวลาและการปฏิบัติธรรม เพื่อสร้างสมดุลในการทำงาน รวมถึงการฝึกสมาธิเพื่อเสริมสติในการตัดสินใจและพัฒนาความยืดหยุ่นและการรับผิดชอบ เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจจากชุมชน

3. นำหลักอิทธิบาทธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ดังนี้ 1. ด้านฉันทะ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านธรรมะ การบริหารวัด และการแก้ไขปัญหาชุมชน พร้อมสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการทำงาน และเสริมสร้างความร่วมมือและศรัทธาจากชุมชน 2. ด้านวิริยะ ส่งเสริมความเพียรและทัศนคติเชิงบวกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบริหารเวลา การปฏิบัติกิจวัตรสงฆ์ และการฝึกจิตใจ เพื่อพัฒนาแรงบันดาลใจและความร่วมมือจากพระภิกษุและชุมชน 3. ด้านจิตตะ ส่งเสริมสมาธิ การวางแผนที่รอบคอบ และการใช้สื่อออนไลน์ในการบริหารงาน เพื่อเสริมทักษะการตัดสินใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 4. ด้านวิมังสา ฝึกฝนการตัดสินใจที่มีวิจารณญาณ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารงานวัดให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและความซื่อสัตย์ในงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารจัดการในการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อ การปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 แสดงให้เห็นว่า เจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทองสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทั้งในด้านการเงินและบุคลากรได้ดี รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและการวางแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินงานของวัดและการพัฒนาชุมชนสามารถทำได้อย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับพระครูวิโรจน์อินทคุณ (เอกชัย อินทโชโต) และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะเจ้าอาวาสตามหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าอาวาส มุ่งเน้นการจัดอบรมและสัมมนาเพื่อสร้างระบบและหลักเกณฑ์ในการให้บริการที่มีคุณภาพ โดยจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เจ้าอาวาสสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ สงเคราะห์พุทธศาสนิกชนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดีด้วย กิจกรรมที่สร้างความสุขและขวัญกำลังใจ รวมถึงการปลูกฝังให้เจ้าอาวาสตระหนักและ

ปฏิบัติตามนโยบายของคณะสงฆ์ เพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า หลักการบริหารจัดการด้านคน (Man) การบริหารบุคลากร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ หลักการบริหารจัดการด้านวัสดุ (Materials) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการบริหารตนเอง และหลักการบริหารจัดการด้านการจัดการ (Management) การบริหารงาน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ด้านการบริหารตนเอง ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สะท้อนให้เห็นว่า หลักการบริหารจัดการด้านคน (Man) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการส่งเสริมสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการของเจ้าอาวาส ซึ่งช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ส่วนหลักการบริหารจัดการด้านวัสดุ (Materials) ก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารตนเอง โดยแสดงให้เห็นว่าเจ้าอาวาสที่บริหารวัสดุอุปกรณ์ได้ดี สามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองได้ดียิ่งขึ้น ในทางกลับกัน การบริหารจัดการด้านการจัดการ (Management) กลับมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารตนเอง ซึ่งอาจเกิดจากความเครียดหรือการกดดันในการทำงาน ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารตนเองของเจ้าอาวาสให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพระครูวินัยธรบุลากร จานากโร และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติภารกิจในบทบาทผู้นำของเจ้าอาวาสประกอบด้วย 7 ด้านสำคัญ ได้แก่ ความคิดเห็น การได้รับการยอมรับและการโน้มน้าวใจ การปรับปรุงแก้ไข การให้ ความช่วยเหลือ การประสานงาน และการเข้าสังคม ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง เจ้าอาวาสมีความสามารถในการให้บริการและอำนวยความสะดวกอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีทักษะในการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดตามระเบียบ เป็นผู้ผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง และเฝ้ารู้ตลอดเวลา ทั้งนี้ ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในพื้นที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาอย่างชัดเจน

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมสมรรถนะเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง เริ่มต้นด้วยการส่งเสริมสมรรถนะของเจ้าอาวาสใน

ด้านต่าง ๆ มีความสำคัญในการพัฒนาวัดและชุมชน ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ควรส่งเสริมผ่านการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกอบรม เพื่อกระตุ้นการทำงานด้วยความตั้งใจ และเสริมสร้างบรรยากาศเชิงบวก ด้านวิริยะ (ความเพียร) ควรส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงานผ่านกิจกรรมเสริมสร้างวินัยและภาวะผู้นำ ด้านจิตตะ (ความคิด) ควรเสริมทักษะในการวางแผน การใช้สื่อออนไลน์ และการตัดสินใจอย่างมีสติ ส่วนด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) ควรส่งเสริมการฝึกฝนวิจารณ์ญาณในการบริหารจัดการทรัพยากรและแก้ไขปัญหา เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือทั้งภายในวัดและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับจริตติกาล สุขสิงห์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร พบว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมอริยบท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร มุ่งเน้นการพัฒนาจากพฤติกรรม ความต้องการ และแรงจูงใจของบุคลากร โดยพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับความมั่นคงในหน้าที่และรายได้ ส่วนกลุ่มผู้บริหารมุ่งเน้นความก้าวหน้าในตำแหน่ง ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจในการทำงานสัมพันธ์กับระดับความต้องการอย่างมีนัยสำคัญ การสร้างแรงจูงใจจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร การนำหลักอริยบท 4 ได้แก่ 1. ฉันทะ (ความพอใจในงานที่ทำ) 2. วิริยะ (ความเพียรพยายาม) 3. จิตตะ (ความใส่ใจ) และ 4. วิมังสา (การพิจารณาไตร่ตรอง) มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สำหรับผู้ปฏิบัติงานและสำหรับผู้บริหาร ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้เพื่อยกระดับการทำงานของบุคลากรและองค์กรโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ สามารถอธิบายได้ว่า แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง สามารถดำเนินการประยุกต์ตามหลักอริยบทธรรม ได้ดังนี้

1. ด้านฉันทะ พัฒนางานอย่างต่อเนื่องและรับฟังความคิดเห็นช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ทำให้บุคลากรในวัดมีความพึงพอใจและร่วมมือในการพัฒนา
2. ด้านวิริยะ พยายามในการพัฒนาตนเองและงานช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นในการทำงาน เจ้าอาวาสที่มีความเพียรจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคและบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านจิตตะ ตั้งใจในงานและการคิดสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นการพัฒนาวิธีการใหม่ เพื่อความสำเร็จในการบริหาร

4. ด้านวิมังสา ประเมินผลการทำงานและไตร่ตรองข้อผิดพลาดช่วยพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ซึ่งจะช่วยส่งผลให้เกิดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านการสื่อสาร ใช้เทคโนโลยีช่วยให้การติดต่อสื่อสารสะดวกและรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแพร่พระธรรมและข่าวสารในวัด

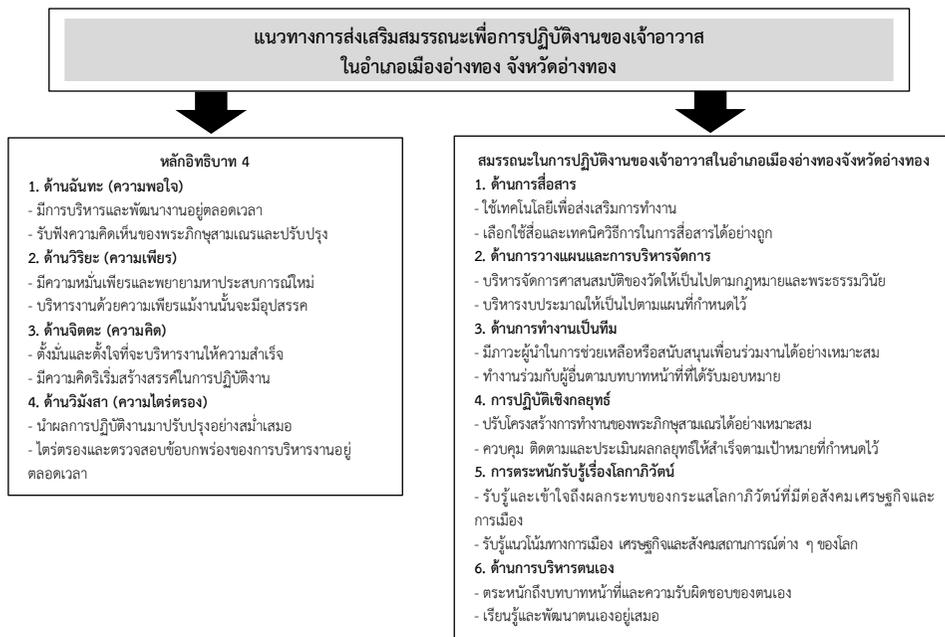
2. ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ บริหารศาสนสมบัติและการเงินด้วยความโปร่งใสและรัดกุม ทำให้เกิดความมั่นคงและประสิทธิภาพในระยะยาว

3. ด้านการทำงานเป็นทีม เจ้าอาวาสมีภาวะผู้นำที่ดีในการสนับสนุนบุคลากร ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพ

4. การปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ ปรับโครงสร้างการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

5. การตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ รับรู้ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ช่วยให้เจ้าอาวาสปรับกลยุทธ์การบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ด้านการบริหารตนเอง เจ้าอาวาสให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานวัด ผู้วิจัยที่ได้นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรจัดการอบรมและสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการบริหารจัดการวัด การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักธรรมและเทคโนโลยีทันสมัยในการสื่อสารข้อมูล

2. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้เจ้าอาวาสเข้าร่วมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและพัฒนาชุมชน เช่น หลักสูตรการบริหารงานหรือการใช้สื่อสมัยใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมการอบรมและสัมมนาที่เน้นการพัฒนาความรู้ด้านการบริหารงานวัด การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำงานร่วมกับชุมชน และ การใช้เทคโนโลยีในงานศาสนา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่เจ้าอาวาสอย่างต่อเนื่อง

2. คณะสงฆ์ควรมีการจัดกิจกรรมหรือเวิร์กช็อปที่เน้นการทำงานร่วมกันในทีมระหว่างเจ้าอาวาส พระภิกษุ และบุคลากรในวัด เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสและหาวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ควรศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าอาวาสต่อความสุขและความเป็นอยู่ของทั้งเจ้าอาวาสและชุมชน เพื่อประเมินผลที่ได้จากการส่งเสริมสมรรถนะ

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

จิรัตติกาล สุขสิงห์. (2565). การประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 5(1), 211-219.

พระครูวินัยธรบุลการ ฐานากโร และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดนครราชสีมา. *Journal of Modern Learning Development*, 7(10), 320-336.

- พระครูวิโรจน์อินทคุณ (เอกชัย อินทโชโต) และคณะ. (2563). การพัฒนาสมรรถนะเจ้าอาวาสตามหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดจันทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(3), 244-258.
- พระพุทธวรญาณ (ทองย้อย กิตติทินโน). (2548). *ธรรมญาณนิพนธ์ : 100 ปี พระพุทธวรญาณ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง. (2567). *บัญชีสถิติวัดและจำนวนพระภิกษุสามเณร ประจำปี พ.ศ. 2567*. อ่างทอง: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Singapore: Time Printers Sdn. Bnd.